

Цетиње, 18. септембра

Арбанија данас представља владу угарка и ножа.

Запаљена је буктиња преврата у њој самој и нереди на њеним границама. Пламен је захватио земљиште њена три сусједа: Црне Горе, Србије и Грчке. У наше мирне пограничне крајеве преливају се пуштош и грозоте те од Европе створене и сада од ње исте равнодушно посматране анархије.

Пљачкашки устанак, предвођен од ноторних зликоваца, тајно потпаљен и подржан од наших душамана, узима све веће размјере. Организован у самој Арбанији, покрет је убачен у наше крвавом муком стечене нове добитке са задатком да омете наше прибирање.

Већ неколико дана од Дебра до Ђаковице једна руља туђим пушкама наоружаних и тајном руком подстрекаваних разбојника чини чуда од дивљаштва и насиља. Нови поданици српских краљевина у највишој су мјери угрожени у својој личној и имовној безбједности.

Рекли су творци Арбаније да су јој дали самосталност ради мира на Балкану. Ево тога мира! Језик је рекао нешто, да, по оној Таљерановој изреци, прикрије праву мисао. Намјера је била да Арбанија буде стална сметња мира и реда на Балкану. То се и сувише рано доказало.

Србија је поново мобилизовала знатан дио своје војске. Ми смо се такође латили ванредних војничких мјера, необичних у редовним приликама. Није протекао ни пун мјесеца од Краљеве наредбе војсци, којом се Црногорци позивају да оружје објесе о клин и посвете се благотворном миру и културном раду, а оно нам злонамјерно изазвани догађаји опет намећу најтежу дужност крваве борбе за права отаџбине. Као да се појавља трећа фаза балканског рата. Ову фазу српске државе нити зажељеше, још мање проузроковаше. Ми ћемо се противу овога рата, којем је сврха да се по сваку цијену спријечи наше мирно развиће, борити једнаким

средствима. Ратом ћемо уништити нежељени наметнути нам рат. Кад нијесмо у стању похватати актере тога рата, ми ћемо већ умјети изаћи на крај са његовим агентима. То је наше право, које нам сад више не могу одрећи ни творци Арбаније; то је напошљетку наша дужност спрам општега мира и цивилизације.

Нама је Арбанија заратила. Свјесно, са планом, са непријатељском намјером из ње прелазе у земљиште Србије, Црне Горе и Грчке на хиљаде наоружаних бораца.

Ко је Арбанија? Ко њу оличава? Шта она представља? Је ли то држава, коју бисмо могли позвати на одговорност за ове догађаје?

Арбанија је сада само географски појам. Велике Силе су јој зајемчиле самосталност. Ако је самостална, ми имамо право обрачуна једино са њом, па ко извуче тањи крај. Ако није самостална, као што у ствари и није, у праву смо да позовемо на одговорност њене турске. Не могу ли ови да заведу у њој ред, ми ћемо га завести. Док у Арбанији траје безвлашће, ми смо у потпуноме праву да је држимо у својем посједу ради обезбјеђења мира и реда у својем сусједству. Или Европа је позвана да од Арбаније одмах створи правну државу, која ће према својим сусједима испуњавати међународне обавезе. У Арбанији нема одговорне владе, с којом би се ми могли обрачунати. Зато ми за пошљедице немира на нашим границама чинимо одговорном Европу.

Пошто је европска дипломатија у оваквим приликама и сувише спора, а нама је до тога да се час прије поврате ред и мир, мислимо да ће она и сама увидјети да ће бити оправдане и за одржање општега мира цјелиходне и најоштрије мјере, које ми будемо употребити за заштиту наших граница.

Самосталност Арбаније ми ћемо чувати, али само такве Арбаније, која у истини буде држава. Оваква каква је сада ми је не можемо друкчије сматрати него као непознати дивљи афрички крај, који је ничији па према томе свачији.

банаси су били продрли до Галичника и Маврова, али код Лукова их је српска војска најачала и пригудила да се повлаче. Доцније их је српска артиљерија и из Галичника потиснула. Пошто су српска појачања већ стигла, то сад предстоји потпуно повлачење Арбанаса.

Арбанаси раде на томе да погранично становништво побуне, али у томе имају мало успјеха, јер је српском становништву сад развијено оружје и тако се ова милиција одупире провали док не стигне српска војска. Код Призрена противу арбанаских бандита устали су и призренски Арбанаси и одбијали њихову навалу.

До сада су Арбанаси на неколико мјеста потучени. Том приликом је установљено да су наоружани бугарским пушкама и страним оружјем, а да међу њима има Бугара и страних официра. На неколико мјеста, као н. пр. у Љуми, дошло је до сукоба и међу самим Арбанасима. То је од туда што нападачи навалују на Арбанасе у српској граници да им се придруже, али се они томе противе. Због тога арбанаски бандити пале села и врше покоље над становништвом.

Српски експедициони кор предузео је све, да спријечи даље продирање Арбанаса и влада увјерење да ће се Арбанаси одмах повући чим груписана српска војска ступи у акцију, јер да неће смјети да прими ни прву битку, те да ће се повући у планине.

Арбанија гнијездо немира

И за пријеме турске владавине Арнаутски је био гнијездо вјечитим немирима и трзавицама. Када су пак балкански савезници ослободили већи дио Балкана од Турака и указала се вриједна да се једном на Балкану створи мир и ред, дошла је Европа да то осујети. Европске дипломате су ријешиле, да створе независну Арбанију. Да створе државу народу, који нити има снаге, ни воље, ни смисла за државно уређење; да вјечитим рушиоцима мира и сваког поретка даду још шире воље и посве одријешене руке у разорном им раду. И европске дипломате створиле су независну Арбанију, учврстили су, проширили, начинили удобнији гнијездо немирима и трзавицама на Балкану. Европа може данас да ужива у својој творевини. У Арбанији су на дневном реду трвења међу појединим племенима. Есад-паша је отворено ударио на валонску привремену владу. Нико никога не слуша и за који час ће да се дије крв међу појединим арбанаским племенима. Но та разуздана и разбојничка племена навалила су и на српске и црногорске границе. Не руководи их каква национална тежња, него тежња за пљачком. Тамо се сад бију крвави бојеви између српских трупа и арбанаских чета, које предводе страни официри. Нема сумње, да ће Србија и Црна Гора брзо свршити са тим разбојничким четама, да ће их разбити и потући. Али то није доста. Србија и Црна Гора мораће да се осигурају од поновних таквих нападаја. На то имају права и Европа не може, не смије спријечити их да осигурају мир и поредак бар на својим границама. Са самом Арбанијом пак нека натеже Европа како зна, јер она је чедо њене дипломатије.

Немири у Арбанији

Европа се има чиме поносити. Врхунац мудрости њезине дипломатије у ово годану дана, што траје балканска криза, показао се у стварању једне нове балканске државе Арбаније. Већ кад је отпочео рат савезних држава против Турске, мислиле су велике силе на прилике, које ће настати по свршетку рата. Освоје ли наиме савезници и Арбанију и ову земљу између себе подијеле, буниће се Арбанаси и на тај начин неће на Балкану никада бити мира. Да се дакле мир

осигура и Европа већ једном ријешити брига, што јој их је задавао Балкан, требало је арбанска племена здружити у једну покрајину и дати јој потпуну аутономију. Тако је проглашена независна нова балканска држава Арбанија. Силнога труда стало је великих сила, да засновану нову покрајину и у живот приведу. Српска војска морала је оставити луке на Јадранском Мору, што их је била заузела, а велике силе намијениле их Арбанији. Скадар је имао постати главни град нове државе, па су га црногорске чете морале оставити. Све су државе послале своје ратно бродовље, да демонстрира против Црне Горе и блокира њезине луке. Поврх тога су отпремљене чете појединих великих сила под заповједништвом једнога енглескога адмирала, да од Црне Црне Горе предузму Скадар у своје руке. Све је то учињено у интересу мира и реда на Балкану, за осигурање европскога мира.

Србија је држала за нужно још и последије лондонскога и букурешкога мира, да неколико својих наоружаних чета остави на границама Арбаније, на земљишту, које је намијено новој држави. Бојала се, да ће арнаутске хорде, по старом обичају, прелазити одређену им границу, и продирати на српски територији, да тамо отимљу, кољу и пале. Европи није то било по ђуди. Она је одлучила своје мезимче снабдјети свим и свачим, а нарочито осигурати му независност и слободу, да се нико не усуди узнемиривати га, камо ли дирати у њ на његовом прагу. Арбанија мора бити узорна земља. Њезино становништво поштовање своје сусједе али захтијева, да и они Арбанију поштују. Србија се и овај пут покорила вољи Европе и одазвала остатке својих чета с арбанаске границе.

Србија је повјеровала хвалисању великих сила, какво су чудо учиниле на Балкану здруживши разна дивља племена у једну цјелину и направивши од њих праву модерну државу. Повјеровала је на своју штету. Арнаути заузеше одмах стратешки важне тачке, које су Срби оставили, продријевши у српске крајеве, гдје су немилосрдно, по старом свом обичају отимали, што су нашли и до шта су дошли, клали и убијали српско становништво и попалили све, што је могло горити.

Србија није у почетку ствара озбиљно узела. Влада је држала да поједине чете арнаутских хајдука навалују на српско становништво, али да ће их оно неколико војника, што се налазе на пограничним мјестима лако сузбити. И у том се преварише. Арнаути су организовани и добро наоружани. Има их на хиљаде и хиљаде. Располажу митраљезима и брдским топовима, чак говори се, да их води познати Исо Бољетинац, али се зна, да међу Арнаутима има и страних официра. Поново се спомињу имена некојих Бугара, међу којима је и један бивши ађутант цара Фердинанда.

Арбанаска провала

Арбанаска провала и упади арбанаских чета у српске крајеве узимају све веће размјере. Слаби српски одреди одбијају нападе бројно надмоћнијих арбанаских чета и борећи се уступају, док не добију појачања. Досадање борбе биле су врло крваве. Имају и Срби знатних губитака, али су арбанаски губитци несразмјерно већи, они иду већ у хиљаде. Први транспорт српских рањеника је већ на путу за Биоград преко Скопља. Арбанаси су, пошто се српски слаби одреди повукли, заузели до сада Дебар, Кичево и Стругу, те се утврђују на тим положајима. Крвави се бојеви бију и код Ђаковице па већ и код Призрена. Ту су Арбанаси одбијени и претрпјели су страховите губитке. Арбанаса има 25 до 30 хиљада бораца. Добро су организовани и наоружани су модерним оружјем. Имају и више машинских пушака и брдских топова. Нападају по утврђеном плану, кога су морали израдити војнички стручњаци. Срби ће пријећи у напад против Арбанаса, чим добију појачања. Ова су већ на путу. Војна јединица која је образована против Арбанаса има 8 пукова и названа је самосталном дринском дивизијом. Та ће војска стигла на арбанску границу по свој прилици већ до сад. — Биоградски листови јављају, да се због насталих догађаја враћа из иноземства кући и војвода Путник.

Арбанаски испади

Као што је познато, Арбанаси су кидисали на Србију у три правца. Једно одјељење је избило између Ђаковице и Призрена, друго је одјељење избило према Дебру, а треће према Струги. Према томе се те арбанаске разбојничке банде могу подијелити, с обзиром на правац продирања, на сјеверно, средње и јужно одјељење.

Сјеверно одјељење је ишло на то, да преко Призрена продре на горњи дио Косова. Али његови испади остали су безуспјешни, јер су одлучно сузбијени и преко Призрена нијесу могли да продру. Није ништа бољи успјех имало ни ју-

жно одјељење. Оно је кренуло из Елбасана и намјеравало је да преко Струге, Охрида и Ресна заузме Битољ, али је, и ако од малобројне српске посаде, одбијено и његова намјера осујећена. Средње одјељење као најаче избило је према Дебру, заузело га и продрло даље, навалујући ни Кичево, које је раскрсница путова, који воде у три правца.

Како се сад српска војска расподјељује према навали Арбанаса, то ће све њихово настојавање пропасти, јер ће у кратком времену ови бандити бити разбијени.

Према најновијим вијестима, Ар-

Борбе у Арбанији

У „Neue Freie Presse“ изјављује један аустриски војнички стручњак о борбама у Арбанији између осталог и ово: „Борбе у околини Ђаковице и Дебра воде се на простору од 100 километара уз нове границе Арбаније, које се простиру дуж великих гребена горских ланаца. Код Пишконеје 25 километара сјеверно од Дебра имало би да стоји више хиљада Арнаути у борби против српских трупа и да су већ по једној београдској вијести заузеле Дебар. Код судара ће сигурно након свуда извући краји крај, будући да су само пушкама оружани, док Срби располажу машинским пушкама и одличном бројном артиљеријом. Срби одржавају уз границу арнаутску јаке посаде у Призрену, Ђаковици и Дебру са јаким стражама међу овим главним тачкама војничке пограничне одбране. Они би могли да имају око 10 до 15 хиљада људи за непосредно расположење на граници. По једној вијести из Београда, на путу су сада знатна појачања; осам пјешадиских пукова, више брдских батерија и кавалерија на путу је за Ђаковицу и Дебар да потпомогну пограничне трупе. Арнаути су, као што је увијек био случај у устанцима против турске владе, полазили у бој без темељитих припрема, без јединствена вођења и са релативно рђавим оружјем — сасвим је без икакве изгледа. Крваво пригушење арнаутских устанака пошљедних година, које су извршили Тургут Шекет паша и Цавид паша пружа доказ, да ће Арнаути, покрај све њихове војничке способности, макар и након дугог отпора, ипак коначно морати да подлегну, јер су они још и данас инфериорни према једној војничкој сили, која је навикнута на планинске ратове, строго организоване, модерно наоружана и са промишљеном управом. Особито ће бити немогуће Арнаутима да постигну веће успјехе; јер немају брдске артиљерије. Моментални успјех нападаја на мања одјељена војска не може ништа од ове чињенице промијенити. Борбама ће се само постићи још једно друго десетковање арнаутског племена; а што се прије Арнаути опамете, да под оваким приликама морају подлећи, то ће бити боље за развитак њихове младе државе.“

Војне мјере против Арбаније

Влада у Србији одлучила је, да предузме енергичне војне мјере против Арбанаса, па је краљевим указом одређено да се образује јак експедициони кор, који се већ налази у наступању према арбанској граници.

Како сада из Београда јављају, експедициони збор сачињава осам пјешадиских пукова, а зове се дринска дивизија према ријечи Дрину у Арбанији. Називање експедиционог збора стручним техничким изразом „дивизија“ не одговара снази ових чета. У Србији броји пјешадиска дивизија четири пука, а дринска дивизија има осам пукова. Дринска дивизија формисана је од скоро мобилизоване моравске дивизије и резерве, која је дјелимично мобилизована од осталих дивизија. Осим моравске дивизије узет је за образовање експедиционог збора један дио чета шумадискe дивизије. Дјеловито шумадискe дивизије налазе се већ дуље времена као окупационе чете у предјелу Битоља и Дебра. Моравска и дринска дивизија наоружане су и у миру за брдски рат, па имају много више брдске артиљерије него остале дивизије српске војске. Већ та околност, пошто се ради о операцијама на врло брдовитом терену, није без важности за састав експедиционог збора. Осим пјешадиских пукова добиће експедициони збор још јаку артиљерију и техничке чете, а осим тога и коњицу. Снага збора може се рачунати на 40.000 људи, од чега пада на пјешадију око 24.000 људи. Постављање чета неће наићи на тешкоће, јер Срби имају око Косова јаке чете, а одашиљање чета на арбанаску границу неће бити тешко, него ће се моћи вршити брзо, што се за оба балканска рата показало. Превоз чета жељезницом могућ је до Скопља или Феризовића, а од Скопља води добар пут који су поправили српски пионери преко Тегова до Дебра, односно од Феризовића преко Призрена до Ђаковице.

Србија је поново присиљена, да стави један дио своје војске на ратну ногу. Једна петина резерве позвана је, да попуни празнине у окупационим гарнизонима и да надопуни празнине, које ће наступити у операцијама војске с Арнаутима. Устанак косовских Арнаута сили Србију да предузме знатне војне мјере, које стоје и много жртава и много новаца.

И Црна Гора присиљена је да повећа своје пограничне страже. Према томе би сва србјанска и црногорска војска, која ће оперисати против Арнаути, бројити око 50.000 људи. То је по мишљењу војних кругова још увијек мало, ако се у устанак повуку сва арнаутска племена,

која могу бацити до близу 100.000 пушака. Рачуна се пак, да ће се борбе моћи локализовати, па је према томе довољна војна сила од 50.000 људи, нарочито кад се узме у обзир, да су српске чете куд и камо јаче што се тиче спреме, јер имају добру артиљерију и машинске пушке, у чему су Арнаути прво неувјешти а друго, ако и имају топове и машинске пушке, то је у тако незнатном броју, да се не може мјерити с противном страном.

Србија према Арбанији

О испадима Арбанаса загребачки „Obzor“ доноси овај чланак:

Аустро-Угарска и Италија по својим су заступницама одговориле српској влади на њихову најновију ноту, у којој српска влада изјављује, да ће највећом енергијом и безобзирно сузбијати даље навалe Арнаути. У одговору веле обе државе, да саветују Србији, да ограничи своју акцију уз арбанску границу само на одбрану својих граница, јер би свако даље пресицање могло имати за собом врло неугодних пошљедица, које се не би дале предвидјети.

Овим одговором обију савезних велеласти ступа досадања ситуација у Арбанији у врло критички стадиј, који не би само уродио компликацијама на Балкану, већ и компликацијама велеласти. Могло би се наике догодити, да се политички играч, који се одигравао ради Скадра између обију група велеласти сада опетуге. Аустро-Угарска и Италија, које су се од почетка балканског рата саузимале за аутономну и слободну Арбанију, конзеквентно ју сада заштићују против евентуалне казнене експедиције, коју је Србија и Грчка најавила, да учине крај арнаутским провалама. Аустро-Угарска и Италија тим својим одговором изразају бојазан, да би овакова експедиција обију балканских држава могла превршити мјеру и да би Србија на сјеверу а Грчка на југу, могле привремено окупирати по који комад арбанског подручја, који је одређен Арнаутима лондонским миром. Из одговора обију велеласти српској влади види се и то, да се у неку руку оставља Србији и Грчкој, да на границама трпе провале бездушних барбарских Арнаути, који спречавају консолидовање и мирно уређење новоосвојених подручја. Ну за Србију и Грчку никако не може достајати савет, да се у сузбијању арнаутских провала задовоље одбраном својих граница.

Ко иоле само мало повна људи начин ратовања у Арнаута, знаће, да је то управо немогућа ствар да би Србија и Грчка године и године биле принуђене, да држе овећи број својих чета уз границу, које би морале будно бдити, па Арнаути не пријеђу на српски, потички грчки територији. Српска је влада изјавила, да она нема на уму, да штогод отме Арнаутима, али их хоће да казни за њихову разбојничку провалу. То се може према Арнаутима постигнути само једном казненом експедицијом и ничим другим. Поврх тога Арбанија је додуше данас држава на папиру, али ипак једно државно подручје, на Србија има у првом реду право гледом и на Црну-Гору, а такођер из обзира према сусједној монархији, да од арбанске владе захтијева поступак и односе, који одговарају толико рекламираној државној свијести арнаутског народа. Ако пак за то Арнаути нијесу способни, Србији мора да тражи од њихове владе оштету за насилну провалу, а будући је то од данас још несређене Арбаније немогуће добити, то се Србија служи једном казненом експедицијом, с којом се у оваквој ситуацији са једном неууређеном државом све европске државе слажу. Србија је поврх тога посве оправдано захтијевала од велеласти, а поименце од Аустро-Угарске и Италије, да оне, којима Арнаути захваљују своју аутономију, пореде код провизорне арнаутске владе, како би она своје поданике склонила, да се повуку иза граница, што су им определијене од лондонске конференције.

Србија противу Арбанаса

Из Београда јављају: Наређена мобилизација једне дивизије и два прекобројна пука спроводи се, а већ послата појачања мирнодопских трупа на путу су и стићи ће за неколико дана на границу.

Арнаутски упади великог су опсега. Код Призрена скупљају се њихове чете, али није било већих упада. Приватне вијести јављају за арнаутски нападај на Ђаковицу, који је сузбијен, и ако је подупрт од Арнаути из околине. Арнаути су проширили устанак у већем дијелу Љуме.

На црногорској граници је несигурност. Крстаре мање арнаутске чете, којима неће моћи одољевати мале посаде. Види се, да су први арнаутски напади на Ђаковицу били само маркирани, јер је тамо било доста војске, а ударено ја на Дебар, гдје је била мала посада. Освојив

Дебар, Арнаути су попалили куће, па поплачкали и поубијали многе богатије арнаутске трговце, који осподеше у Дебру.

Раздијељени на двије колоне, Арнаути марширају на Стругу и Кичево. Према вијестима, које предстоје, Срби су се утврдили седам километара испод Дебра и дали су отпор. Из Струге сели се један дио становништва у Охрид. У Битољу се становништво осјећа довољно заштићено. На Кичево, по досадањим вијестима, нијесу још напали Арнаути.

Према вијестима из Призрена, арнаутске вође Исо Бољетинац и Риза беј организују буне, дочим Бајрам Цур и Хасан Хусејин одвраћају своје људе од борбе.

Вијести из Битоља кажу, да су Арнаути у околини Струге ископали и унаказили српске рањенике.

Вијести из Тегова кажу, да су јучер цио дан трајале борбе на фронту. Српски одреди дочекали су Арнауте на двеста метара дајући отпор и за тим повлачили се. Крај одјекује од артиљериске ватре. Још увијек се не зна, да ли је становништво Пишконеје успјело утећи живо.

За сузбијање Арнаути организована је посебна дивизија са командантом Анђелковићем, који је водио јаворски одред у првом балканском походу. Она ће бити самостална оперативна јединица.

На мјеродавним мјестима константује се, да је Србија дала дозволу Арнаутима, да долазе на вашаре у Србију, али су они долазили оружани. Чим је Србија пожељи велесила повукла своју војску са позиција у Арбанији, почели су арнаутски упади. Србија је обавијестила велесиле, да ако се то понови, мораће понова заузети позиције, да спречи даље упаде.

Службено се изјављује, да Србија упадаче нишоме неће сматрати за ратујућу страну, јер поштује аутономију Арбаније, него ће их сматрати за разбојнике, па ће према њима тако поступити. Уједно ће Србија тражити од велесила, да се свакако ревидирају границе Арбаније, које треба уредити тако, да буду осигуране. Један члан владе изјавио је, да српска војска већ креће и да ће за три дана бити појачања на мјесту, а покрет Арнаути може се онда угушити за десетак дана. Сам покрет по себи нема озбиљног значаја, осим ако му други фактори такав не даду.

Мјере против Арнаути

Један од сарадника „Балкана“ имао је подужн разговор са једном личношћу која има блиске односе са данашњом владом. Говор је вођен о данашњем упаду Арнаути на српску територију и средствима која ће против њих да буду употребљена. Та је личност рекла:

„Ово што Арнаути из Арбаније чине, влада не сматра да је рат. Рат може водити само земља, која има државну организацију. Код Арнаути, односно са Арбанијом није тај случај. Она још не постоји као држава; још нема ни државне границе, ни власти, ни владоца. За то и ово што Арнаути из Арбаније чине не сматра се као какав рат, него просто као упад једне разбојничке гомиле која има једину сврху да убија, пали и плачка. Према томе ни Србија неће према овим разбојницима другојаче поступити него као према обичним разбојницима. А разбојнике, као што знате, треба увијек казнити да би могли да служе као примјер другима.“

— Какве су мјере предузете да би били ови нападачи кажњени?

— „Све мјере које једна уређена држава има, којима располаже да би заштитила своју територију од упада дивљака, разбојника или њима сличним, и да би сачувала гранично становништво од штете и жртава. У овоме случају те ће мјере бити употребљене у таквом обиму да ће оне моћи не само да заштите наше гранично становништво од даљих упада него и да код упадача усаде вјеру да више не понављају оно што покушавају у овим данима.“

— Ко носи кривицу за ове упаде?

— „Ко носи? То није тешко погодити. Али и Европа је требала да води већерачуна о Србији и њеној граници. Она је преко својих амбасадора у Лондону на амбасадорским конференцијама показала сву важност према Арбанији; она је показала више симпатија за тај дивал народ, који није способен да живи самосталним животом. Европа хоће да Арбанији имају државу и ако зна да они нијесу способни да управљају државом. Тако гледиште показало је сада да је било рђаво. Оно је нама нанијело страшну штету. Оно је и довело ствар до ове тачке.“

— Докле ће акција наше војске да се простире?

— „До оног степена до кога је потребно па да наша територија буде осигурана; до оне границе која ће моћи да учини да наш мир не буде поремећен и

да наше гранично становништво према Арбанији може мирно да живи и да се потпуно посвети својим пословима.“

— Какво ће држање заузети Европа у овим тренуцима?

— „Европа мора одобрити наш рад, јер ми чинимо не по својој вољи и расположењу, него што смо на ово нагнани. Европа не може имати више симпатија према разбојницима, него према једној уређеној држави.“

— Колико ће дана трајати рад наше војске?

— „Десет, петнајест дана. Више не може трајати цијела ова радња. Арнаути ће се покорити. И мир ће бити освјештан. Тако брзо, може бити да не би трајало да је Арбанија држава, али кад у питању није држава него руља, онда цио посао може тражити највише толико времена.“

Аустрија и Арбанија

У дипломатским круговима се опширно дискутује о једном кораку Аустро-Угарске, који је непосредно претходно садашњим арнаутским изгредима на нашој граници. Наике, Аустро-Угарска је преко свога представника у Београду категорички захтијевала од српске владе, да се повуку српске трупе, које су још биле држале стратегиске положаје на арбанској територији. Ти су положаји до сада бранили нашу територију од арнаутских упада, пошто је граница у Лондону тако незгодно обиљежена, да су сва наша мјеста крај границе, без тих положаја, потпуно незаштићена. И када су се наше трупе повукле са тих положаја према томе захтјеву Аустро-Угарске, који су помагале и још неке велике силе, Арнаути су у великим масама почели надирати на нашу територију, која је тако остала отворена.

Немогућно је — тако се мисли у дипломатским круговима — да ове двије акције: дипломатска акција Аустро-Угарске у Београду и разбојничка акција Арнаути на граници нијесу стајале у некој вези и да се у Бечу није знало, шта се спрема у Арбанији.

Аустро-Угарска је, дакле, почела већ искоришћавати Арбанију против Србије. Не зна се само: какве користи може имати Аустро-Угарска од цијелога тога клања, које је сада изазвала?

Устанак — бугарско дјело

У „Il Secolo“ приказује Луциано Магрини арбанаски проблем, бави се међу осталим и пошљедњим кораком Есад паше и садањим устанком и пише:

„Есад паша је врло лукав, и пошто је добио мјесто министра унутрашњих послова у валонској влади, не би се дао на усташко држање, да се осим Турске није осјећао подупиран од које стране владе. И пошто је Есад-паша везан уз Сулејла бега Флору, личног непријатеља Исмаил Кемал бега и личног пријатеља генерала Конрада, није невјероватно да је скадарски ех-валија подупиран нарочитом политиком. У осталом и прошлога маја био је мистериозно послан Сулејла бег Флора на једној торпиљарки, да конферира с Есад-пашом. Интриге споменуте политике у Арбанији не изненађују никога. И у оном, што се тиче подужећа Иса Бољетинаца против српских граница, није можда далеко аустриски утицај. Исо Бољетинац, цртан од неких новина као какав хомерски јунак није, друго него најобичнији бригант из косовског вилајета, вјеран влади Абдул-Хамида. Након што је на почетку балканског рата понудио своју службу Србима, његова га је авантуристичка каријера довела у Валону, гдје му је дан карактер генералисимуса арбанаске војске. Нападаји на српске границе исте су загонетке као и држање Есад-паше. Ко је наоружао арбанаске редове? Ко их подупири?“

Не вјерујемо да има двадесет тисућа Арбанаса ода оружје, али чињеница је једнако значајна. Прошлога маја су у Валони расправљале поједине вође под протекторатом провизорне владе о устројавању арбанаских чета, које би имале навалити на Србе и Грке. У очи другог балканског рата некоје су вође комита и некоји бугарски официри пошли у Арбанију са сврхом да организирају арбанаску војску и нападну Србију. Али није организација била лака. Мањкало је новаца. За то су током другог балканског рата арбанаске банде остале мирне. Банде су сада отпочеле своју акцију. У Арбанији се осим Санданског налази и Марков, предсједник унутарње бугарске организације и вођа од 1903. до 1908. свих бугарских комитских чета, које су оперирале у околини Битоља. Оперирајући против Србије мисле ове чете, да ће у Европи подићи македонско питање. Бугарска сања о томе, да ће изазвати немуре у Македонији с устанком комита на српском и грчком територију, свраћајући кавким бучним атентатом европску пажњу на Македонију, обнављајући дакле терористичку политику из год. 1903. и 1908. против Турске. И тако су арба-

наске чете напале Србе са стране Битоља и већ можда виде некоји у Бечу и Софији, да је стављено на дневни ред питање аутономне Македоније. Али Грчка и Србија нијесу Турска и вјештачки арбанаски покрет биће уз сву бугарску и другу помоћ лако слоњен.

Акција Есад паше

Есад пашини пријатељи одржали су скупштину, на којој је донесена резолуција против привремене арбанаске владе. У резолуцији се каже, да су привремену владу изабрали само авлонски становници и да она земљом управља на начин, који изазива у земљи незадовољство. Скупштина је упутила привременој влади телеграм, у ком оптужује председника владе Исмаил Кемала да земљом рђаво управља, и протестује против његовог кабинета. Аустриском, италијанском и француском консулату у Драчу, као и представницима шест великих сила у Скадру предале су, односно упућене су, копије послатог меморандума, који гласи:

„Пошто је сједиште привремене владе удаљено од центра земље, а и њен је председник из оног краја, она због тога не само да до сада и није била у стању да утврди свој ауторитет, него је уз то још изазвала и штетне утицаје суграђанима и спречавала утврђење владе и њеног ауторитета према племенима у брдима. С тога тражимо да се влада безусловно премјести у Драч, да председник у споразуму са нашим представником Есад пашом састави нову владу од људи, који уживају повјерење цијелога народа. Сенат мора бити одмах изабран и мора се неодложно састати. влада је дужна одмах предузети озбиљне кораке код шест заштитних великих сила, да књаз буде што прије наименован. Прије него што нова влада прими одговорност на себе, мора бивша влада да положи рачун и да јој преда сва важна документа. На случај да је садања влада издала какве концесије или примила на себе обавезу, које би се показале као незаконите, неоправдане или штетне по интересе народне и које нова влада не би могла примити, — ми унапријед изјављујемо, да не признајемо уговоре и погодбе, које је сада влада склопила.“

У Арбанији се ситуација компликује. Из Берата јављају да су Есад паша, који се налази у Драчу, Бекташ бей и Бекиани из Мале Кастре прокламовали аутономију Арбаније под суверенством Султана. Есад паша је ставио до знања Исмаил Кемалу да има да напусти Авлону ако не жели да из ње буде на силу истјеран. Есад паша је представио Исмаил Кемал беја својим присталицама као агента стране пропаганде. Нова странка истакла је заставу, на којој поред орла стоји и турски полумјесећ.

Исмаил Кемал бей преплашен, позвао је под оружје становнике оближњих села Мале Кастре, обећавајући да ће свакоме дати триста турских гроша мјесечно.

Ко буни Арнауте?

Орган владе у Србији „Самоуправа“, пишући о нередима на арбанској граници, вели, између осталог, и ово:

„Најприје се мора констатовати, да новим албанским немирима није извор у Србији и у Црној Гори, нити у становништву арбанаском српских држава. Они ничу у самој „самосталној“ Арбанији. У том погледу не треба испустити из вида, да Албанци не поступају против Србије и Црне Горе из властитих побуда, већ да их подбађају *тврђи агенти*, који су се размијели по цијелој Албанији. Зато што ове немире изазивају *католички Албанци*, поступајући непријатељски и против мухамеданских домородаца, с поузданошћу се да извести да су ови агенти, што дјелују међу Албанцима, најмлађи од католичких државе, која није Италија, јер она баш сада пријатељски уређује своје трговинске односе с Црном Гором и Србијом и нема никаквог интереса у том, да српске државе не дођу до трајног мира. Подбађање Албанца може долазити само од оних, који се не устежу у својим органима јавно проповиједати да ће Албанију и Македонију тако организovati, како би била непрестана опасност по Србију и Црну Гору.“

Кривица великих сила

Сви београдски листови окривљују велике силе, што је дошло до сукоба на српско-арбанској граници. Но главна кривица терети Аустро-Угарску и Италију, које су — кажу београдски листови — намјерно стварале садањи положај. „Самоуправа“ износи, како је посве јасно и доказано, да је арбански устанак подстакнут споља. Ради тога велике силе немају права да спречавају Србију, да предузму потребне мјере, јер велике силе саме нијесу учиниле ништа, да учине крај безвлашћу у Арбанији.

Оптужбе против Берхтолда

Лондонски лист „Тајмс“ тврди, да су арбанаски немири избили зато, што међународни контролни одбор није до сада ништа радио. А што није радио, томе је у првом реду криво држање Аустро-Угарске. Не виде се јасно, каже „Тајмс“, разлози таквом држању Аустро-Угарске, али изгледа, да је гроф Берхтолд пустио да ствари теку у Арбанији како хоће за то, да би тиме разбио концерт великих сила. Представници Аустро-Угарске у Скадру тјерали су праву опструкцију, да би енглеског адмирала Бурнеја ометали у раду. Најпреча је потреба сада, да се умијеша међународни одбор, да би се стало на пут даљем проливању крви. Србија и Грчка од овога тренутка нијесу радо гледале стварање независне Арбаније и лондонски лист их сумњичи, да су и њих двије жељеле, да дође до ових заплета, да би се доказало, да је независна Арбанија неспособна за живот. — Из Србије су већ најодлучније опровргнута таква подметања, јер је очигледно ко је све ово замутио.

Србија неће да осваја

Из кругова српске владе се изјављује, да је наређеним војничким мјерама једина сврха, да се успостави мир на српско-арбанској граници. Нарочито се наглашава, да су неоснована и злонамјерна подметања сви они гласови, који кажу, да Србија хоће садање прилике да искористи ради даљег освајања. Српска војска ће истина морати прећи преко граница, али њен потхват у арбанским крајевима неће прекорачавати карактер казнене експедиције.

Французи о Арбанасима

Из Париза јављају:

У овдашњим се дипломатским круговима приписује окупацији Дебра од Арнаута најкритичнији карактер за даље догађаје. Србија се налази у облигацији, да започне с трећим балканским ратом да тим извојује респектирање граница које су јој од Европе установљене. Анархија у Арбанији приказује нам сваки дан све више и више да је врло проблематичан етатисман нормалног режима у Арбанији. То у првом реду придржава Енглеска, која, увиђајући бескорисност настојања, да се у тој земљи проведе организација, озбиљно се бави мишљу, да повуче свој детаљман из Скадра. Те се вијести демантирају, али међуверовају да су више но позитивне. У Лондону мисле да је најбоље да се на Балкану препусти самом времену, да доврши своје дело и да балкански народи између себе самих изравњају своје диференце.

Делимница граница епирских и арбанских обећава нам озбиљних потешкоћа. Интернационална комисија већ је осумњичена с партиалитета, па ће њихова задаћа бити сасвијем тешка.

Нова дипломатска конференција

Париским листу „Ехо де Пари“ јављају из Лондона, да у тамошњим дипломатским круговима влада увјерење, да ће министар Греј морати сазвати нову конференцију посланика великих сила, која би имала да ријеши арбанско питање. Када се 12. августа разишла пошљедња конференција посланика у Лондону, биле су ријешене само некоје тачке арбанског устава и одређене су комисије за одређивање граница, али није изабрана ни влада ни владар за Арбанију. То се мора до сада учинити, а мора се побринути и за то, да се оваки догађаји више не понављају. Када ће се дипломатска конференција поново састати, не зна се, јер је већина лондонских посланика на допусту.

Из народа

Парастос васојевићким официрима

Пишу нам из Андријевице:
На Малу Госпођу, 8. ов. мјесеца, официрски кор бригаде васојевићске држао је свечани парастос у овд. саборној цркви својим друговима, изгинулим официрима у оба балканска рата. Парастосу је присуствовало и мноштво народа. За вријеме парастоса држао је пригодан говор свештеник Велимир Протић, који је узносио херојско прегнуће и погибију изгинулих официра. Govor је више пута прекидан громким узвизима „Слава им!“

Из цркве се пошло у варош, гдје је приређена богата закуска од стране васојевићских официра. Љ.

† Официр Томица Вешковић

Пишу нам из Братоножића:
6. ов. мј. преселио се у вјечност храбри официр Томица Вешковић из батاليона братоношког. Покојник је јак о болио још у рату с Турском. 25. јануара на Бардањолту, вршећи са својом четом јуриш, пао је и јако повриједио грудни кош, и од тог дана његов живот окренуо је на горе. Као болестан је два мје-

сеца вршио дужност, а није оставио своју чету и ићи на лијечење. Од демобилизације с Турском до своје смрти покојник није напуштао постелу, док га смрт није покосила и опростила тешких мука и болова.

За вријеме рата био је храбар. Са својом четом 25. јануара на Бардањолту показао је право херојство, гдје му је чета скоро сва изгинула, борећи се лавовски са непријатељем. И ако је јако био повријеђен, за све вријеме тродневне борбе остао је на позицији са остатком чете, гдје је храбро борбу издржао.

За све вријеме свога живота, живио је чесно и поштено, те је међу друговима и војницима био јако омиљен. Својом смрћу ожалостио је све племе и сваког ко га је познавао, а држава је у њему изгубила вриједна официра.

Теби, храбри и добри Томица, као достојном потомку твојих храбрих и честитих предака, нека ти буде лака црногорска земља, за коју си се у миру и у рату часно и храбро борио, а твојој увивијељеној породици да Бог даде утјехе. Д.

† Спасоје Гугојевић Ђуришић

Пишу нам из љешанске нахије:

Осмог августа ов. год. извијештени су увивијељени родитељи, да је Спасоје Г. Ђуришић, војник из љешанског баталиона чете горњо-градчанке, витешки борећи се, погинуо у крвавом боју на Брегалници 4. јула. При објави рата Црне Горе Турској пок. Спасоје налазио се у Сјеверној Америци и одмах је похитао из далеке Америке, да помогне остварењу свесрпске замисли. За све вријеме, док су ратне операције око Скадра трајале, покојник се храбро борио у првим бојним редовима. Тако су за вријеме јуриша при заузећу Широка гледали када је давао примјер јунаштва, ступајући смјело и неустрашимо напријед. Прошавши храбро и сретно све ратне операције око Скадра при објави рата Србије Бугарској и он пође тамо да у заједници са браћом Србијанцима брани и ту стару Србинову постојбину од варвара бугарских. Командир чете и покојникови другови, који су ту били присутни, причали су, да је, за вријеме страшаног окршаја, ове ријечи изговорио: „Напријед, соколони, да покажемо небраћи Бугарима како храбри Црногорци знаду издајника поздравити.“ И пошто на јуриш заузеће бугарске шанчеве, покојник и даље соколски јурну, али Бугари, заостали у шанчевима са његове десне стране, испале неколико метака и пробију његове јуначке прси. Тако је завршио свој живот овај храбри војник, чије ће име остати незаборавно међу његовим ратним друговима.

Родитељи, браћо и остала покојникова својта нека се диче његовом јуначком смрћу, а теби, момачка дико, млади јуначе, слава и нека ти буде лака грудна српске земље, коју си искрено љубио и за коју си јуначки испустио своју племениту душу.

Дневник

Наше жртве. Објављена је службена статистика о нашим жртвама у прошла два рата. У рату с Турском било је са наше стране у свему губитака: 97 официра, 2333 подофицира и војника погинулих, 5 официра и 401 подофицир и војник умрлих од болести и 208 официра, 6394 подофицира и војника рањених. У свему је било погинулих, умрлих и рањених 9438. По дивизијама су од њих свега: у првој дивизији 2611, у другој 2689, у трећој 2144, и у четвртој 1944. У рату с Бугарском било је с наше стране у свему губитака: 4 официра, 164 подофицира и војника погинулих, 3 официра и 13 подофицира и војника умрлих од болести и 13 официра и 706 подофицира и војника рањених. У свему је било погинулих, умрлих и рањених 943. Дечански одред састављен је био из четири бригаде формиранних из разних батاليона. Као што се види из ових службених података, наши губитци у оба рата нијесу ни приближно онакви како се мислило да су; они су далеко мањи.

Испити зрелости. У овдашњој великој државној гимназији испити зрелости почели су у недељу. Писмени испити биће до петка, а усмени ће бити у уторак. Матурната има свега четири.

Отварање средњих школа. У Министарству Просвјете и Црквених Послова ради се на остварању четири нове гимназије и учитељске школе. Уз то се ријешило да се у Подгорници отвори први разред, који је био прошле године укинут. Добило се коначно одобрење да се у Пећи отвори велика осморазредна гимназија и учитељска школа, а у Пљевљима, Беранима и Никшићу четвороразредне гимназије. Тако ће сад имати у мјесто 2 гимназије 6, од којих ће двије бити велике — осморазредне, а четири полугимназије са по 4 разреда. Досадашња

богословско-учитељска школа остаје у томе својству на Цетињу докле не сврше и они, који су сад у првом разреду те школе. У току тога времена створиће се посебна богословија с интернатом. У вези с тим припрема се професорски распоред, којим ће се одредити за нове средње школе старјешине и наставнички персонал.

Дјевојачки Институт. Царско-руско посланство на Цетињу службено је објавило да се Дјевојачки Институт Царице Марије на Цетињу затвара.

Учитељски испити. Полагање учитељских испита за оне који нијесу свршили редовне школе биће 28. и 29. о. м.

За наше рањенике. Србијански рањеници, који су се налазили на лијечењу у скопљанској војној болници, скупили су међусобно двије стотине и десет динара за рањену браћу Црногорце. Управник војне скопљанске болнице санитетски мајор г. Чедан Мијатовић предао је шефу санитета Дечанског Одред г. др. М. Иличковићу исту суму у име србијанских рањеника и изјавио да је подијели међу нашим рањеницима по својој увиђаности. Због тога се г. др. Иличковић обраћа рањеницима, који су остали без руке или ноге, да му се јаве најдаље до 15. октобра са увјерењем од дотичног команданта чете или баталиона с напоменом у којој је болници ампутирана рука или нога или у ком је боју однесена гранатом, бомбом и т. д. да би се горепоменути сума могла правилно подијелити. Ова сума уложена је у Црногорску Банку, гдје ће се чувати до дана подјеле.

Српске школе у Н. Србији. Г. Иван Иванић изradio је историју старих српских школа у Новој Србији од XV вијека до ратова 1876—78. г. и нових школа од тих ратова до пред балкански рат. Одбор Чупићеве Задужбине наградио је и примио је тај рад и први дио је већ штампан у Годишњици Чупићеве Задужбине за ову годину — књига тридесет и друга, издање шездесет четврто.

Парастос. Удова покој. С. Врчевића, даваће у идућу недељу, 22. овог мјесеца, у 9 сати прије подне у капели на гробљу парастос својим преминулим синовима Филипу и Милану, о чему се извјештавају сродници и пријатељи покојника.

Захвалност. Из канцеларије доњо-црмничког баталиона добијамо: „Покојни Томо Јокв Лукшић из Бољевића, војник доњо-црмничког баталиона, који је јуначки пао на Тарабошу, приликом поласка доњо-црмничког баталиона у рат, почастито је цио баталјон, те од стране доњо-црмничког баталиона изјављујемо његовој породици најтоплију захвалност а њему нека буде вјечни спомен међу јунацима“.

Телеграфски извјештаји

Озбиљан положај

Београд, 14. септембра

Положај на граници арбанаској је врло озбиљан ушљед честих напада Арбанаса на наше земљиште, јер се напади јављају у врло великим масама, а на разним мјестима. Војна појачања се шиљу непрестано. Вијест, да су Арбанаси заузели Кичево, нетачна је. Арбанаси су заузели Маврово и по свој прилици и Агалић. (Б. Пресбирс.)

Недјела арбанаских звјерова

Београд, 14. септембра

Арбанаси при свом продирању у ријечком округу починили су масу звјерстава, палећи и касепећи побијене Србе. Много цркава је порушено, а неке су као у Бјелици и Сјеници претворене у џамије, пошто су најприје биле опљачкане. Хришћанско насељење махом је утекло у Гостивар. Појава наше војске поздрављена је највећом радошћу и народ се с њоме почео враћати својим кућама. (Б. П.)

Деманти из Србије

Београд, 14. септембра

Најкатегоричније се побија вијест Бугарске Агенције о тобожњој емиграцији у Бугарску стотине становника. Гласови о оставци министра војног такође су потпуно лажни. Краљевска влада је наредила мобилизацију првог позива моравске дивизије. Вијести о мобилизацији других дивизија нијесу тачне. Кра-

љевским указом позвани су резервисти на вјежбу, коју ће вршити повремено изван старих граница, а за одбрану земљишта против Арбанаса употребиће се стални кадар, који је већ упућен гдје треба. Бугарска Агенција је лажно обавијестила страну штампу о тобожњим нападајима српских одјељења на бугарске пограничне постаје на новим границама, а баш напротив доказано је да сами Бугари праве нереди како на старим тако и на новим границама. Краљ. Влада је већ о томе обавијестила руско посланство у Биограду, како би исто знало о некоректном држању бугарских пограничних гарнизона. (Б. П.)

Србија о арбанаским испадима

Биоград, 14. септембра

Краљевска влада упутила је својим представницима у иностранству шљедећу ноту: Сматријући с убјеђењем, да је контрола велесила над новоствореном Арбанијом јака гаранција за мир и поредак на граници арбанаско-српској, а с обзиром на потпуно пријатељско расположење цјелокупног насељења арбанаског спрам српске војске за вријеме њеног пребивања у Арбанији, влада Краљевине Србије, пошто је једном демобилизација довршена, оставила је на граници само два пука у мирнодопском саставу т. ј. око 2000 војника, који су били растурени на фронту већем од 100 км. Подстакнути од стране агената из Валоне и Елбасана, под руковођењем једног члана привремене арбанаске владе и извјесних официра и комитација иностраних, десет хиљада Арбанаса потоњих дана нападоше на српско земљиште, поपालивши многа села и искасапивши велики број становништва. Арбанаси продријеше у варош Дебар, коју су браниле само двије чете српске пјешадије. Продирање Арбанаса на српско земљиште било је олакшано тиме, што су се српске трупе на позив велесила биле раније повукле са стратегиских положаја, са којих би се сузбила навала арбанаска. Арбанаси су се користили том приликом да продру у Дебар, гдје наше малобројне трупе нијесу могле обуставити навалу. Ради одбране свога земљишта и достојанства. краљевска влада је наредила мобилизацију једног дијела своје армије, којој ће бити задатак да сузбије нападаче а осигура трајан мир и ред на границама. (Б. П.)

Повлачење из Скадра

Лондон, 14. септембра

„Рајтер“ сазнаје да би у моменту, када међународна централна комисија буде предузела своје радове, да би било правично, да се међународне трупе повуку из Скадра. (Бечки Кор. Биро)

Вијести из Биограда

Биоград, 14. септембра

Пашић ће доћи у понедељак. Ванредне сједнице Н. Скупштине почеће 8. октобра. Генерал Мишић, бив. шеф генералног штаба врховне команде, стављен је у пензију. (Б. К. Б.)

Биоград, 17. септембра

Министар Протић и војвода Путник су приспјели. (Б. К. Б.)

Продирање Арбанаса

Биоград, 15. септембра

Потпуно су измишљене вијести да су Арбанаси заузели Тетово и Гостивар и да је Призрен у опасности. Такође је неистина да су Арбанаси ушли у Стругу и Охрид. Арбанаси се налазе на висовима код села Маврова. (Б. П.)

Сазив резерве у Србију

Биоград, 15. септембра

Министар војни наредио је сазив војника првог позива у 12 пукова. (Б. К. Б.)

Бугарска и Турска

Цариград, 15. септембра

На данашњој сједници конференције мира изасланици су проучавали питање о ратним заробљеницима и вакуфима. (Б. К. Б.)

Цариград, 16. септембра

Рок за евакуацију земљишта, која ће припасти Бугарској, снижен је на двије недјеље. (Б. К. Б.)

Пут Коковцева

Петроград, 16. септембра

Коковцев је отпутовао у Ливадију. (Б. К. Б.)

Пашић на путу

Париз, 16. септембра

Пашић је приспио из Биарица. (Б. Кор.-Биро.)

Арбанаси већ запомажу

Валона, 17. септембра

Неколико првака обратили су се цивилизованим народима с молбом да посредују код велесила да Грци и Срби не би уништили Арбанасе. (Б. К. Б.)

Главни командант експедиције

Биоград, 17. септембра

Пуковник Дамјан Поповић наименован за је главнокомандујућег трупама, које ће оперисати против Арбанаса. (Б. К. Б.)

Мир између Турске и Бугарске

Цариград, 17. септембра

Уговор мира турско-бугарског потписан је. (Б. К. Б.)

Стјечај

На основу рјешења одбора од 14. септембра о. г. општина вароши Цетиња расписује стјечај за попуњавање шљедећих мјеста:

- 1) једног секретара са годишњом платом од 2,400—3,000 перпера. Величина плате зависиће од способности и квалификација појединих кандидата;
- 2) једног благајника са годишњом платом од 2,160, а осим тога додатком од 300 п. годишње на разројавање;
- 3) једног судског писара са годишњом платом од 1920 перп.;
- 4) једног архивара са годишњом платом од 1920 перп. На ова мјеста имају права рефлектирати само црногорски држављани.

Молбе снабђевене прописном таксом морају се поднијети до 28. септембра о. г. закључно, а у њима се мора означити: године живота, какву је школу свршио, гдје је и колико до сада служио. Првјенствено ће право имати они са бољим квалификацијама и дужом праксом, а при једнаким квалификацијама и способностима првјенствено ће право имати досадањи општински службеници.

Онај који буде изабран за благајника мора дати јемство од 5,000 п. у готову или 15,000 п. у непокретностима или најмање три сигурна јемца које прими општинска управа.

Изабрали кандидати имају ступити 1. октобра на дужност.

Број В—1913. Из канцеларије Управе Општине вароши Цетиња, 14. септембра 1913. год. бр. 44. 1,2

Стјечај

На основу рјешења општинског одбора од 14. септембра ове године општина вароши Цетиња расписује стјечај за попуњавање шљедећих мјеста:

- 1) шест њандура са годишњом платом од 1080 перп. а осим тога добијају општинску униформу;
 - 2) два служитеља један за пазар, а други за канцеларију са годишњом платом од 960 перп.;
 - 3) њет улчних чистача са годишњом платом од 960 перп.;
- Услови су за пандуре:
- 1) да нијесу млађи од 21 ни старији од 45 година;
 - 2) да су свршили основну школу;
 - 3) да су прошли одређено вријеме кроз Војни стан.

Услови за служитеље су: за оног који ће на пазару бити да није млађи од 21 ни старији од 45 година и да је писмен; 2) за оног при канцеларији да није млађи од 16 година и да је свршио основну школу.

На сва ова мјеста могу рефлектирати само црногорски држављани. Молбе са прописном таксом морају се предати општинској управи до 28. ов. м. закључно. Уз молбу мора се поднијети увјерење: 1) о годинема живота; 2) о свршеној основној школи; 3) о одслуженом року у војсци.

Сви кандидати за ова мјеста морају се јавити у општинску управу дана 29. о. м. у 5 сати послје подне.

Број 1845. В—1913—459. Из канцеларије управе општине вароши Цетиња, 14. септембра 1913. године. бр. 45. 1,2

Објава о лицитацији

Према прописима чл. 8., 9., 10 и 25. правилника варошких општина и чл. 18. правилника о мјери и мјерачини, потписана управа даваће на јавнијем лицитацијама под закуп:

- 1) Искључиво право продаје монополисаних артикала с правом на општинску бараку за вријеме од 1. октобра ов. год. до 1. јануара 1915 год. Лицитација ће се одржати 22. ов. мј. од 9 до 12 сати прије подне;
- 2) Кланичне таксе за вријеме од 1. октобра ов. год. до 1. јануара 1915 године. Лицитација ће се одржати 23. о. м. од 9 до 12 сати прије подне;
- 3) Таксе на живо и коже. Увознице и мјерачине за вријеме од 1. октобра ове год. до 1. јануара 1914 године.

Лицитација ће се одржати 24. о. м. од 9 до 12 сати прије подне.

Све ове лицитације одржаће се у канцеларији општинске управе.

Закупи ће се уступити понудиоцима најповољнијих цијена, разумије се, ако услови буду одговарали општинским интересима.

О условима за давање закупа могу се добити детаљнија објашњења у вријеме канцеларијско од општинског секретара.

Онај на кога остане лицитација дужан је одмах положити таксу према тач. 142 а., чл. 47. закона о таксама.

Бр. 1845—В—1913—459. Из канцеларије Управе Општине вароши Цетиња, 15. септембра 1913 г., Цетиње. бр. 46. 1,2

Објава о лицитацији

На основу рјешења општинског одбора од 14. септембра о. г. издаће се путем јавне лицитације, која ће се одржати у канцеларији општинске управе на дан 25. т. мј. од 3—5 сати послје подне под најам шљедеће општинске куће:

- 1) куће, које се налазе у улици Баја Пивљанина а које је завјештао цетињској сиротињи Милан С. Поповић; а које по потреби могу служити за четири стана;
- 2) кућа, која се налази у катунској улици vis à vis Црногорске Банке, а коју је завјештао цетињској сиротињи барјактар Мијат Ђикановић са Улића;
- 3) кућа, која се налази у катунској улици до Царинарнице, а у којој станује сада Јован Куч.

Куће ће се издати понудиоцу највише цијене, а на мјесечни отказ. Излицитирена најмовина не обезује општинску управу на пријем.

Кирија се мора полагати унапријед за сваки мјесец.

Онај на кога остане лицитација дужан је одмах положити таксу према тач. 142. б.) чл. 47. закона о таксама.

Број 1845.—В—1913—459. Из канцеларије Управе Општ. вароши Цетиња, 15. септембра 1913. год., бр. 47. 1,2

Руско-Царско Посланство

извјештава заинтересована лица, да се Руски Дјевојачки Институт Царице Марије на Цетињу затвара и да неће бити ни ове школске године.

Што се тиче осталих питања у вези са ликвидацијом ове школе, о њима ће Руско-Царско Посланство дати обавјештења у своје вријеме.

Цетиње 13. септембра 1913 год.

бр. 43, 1,1

НОВО! НОВО!

КРОЈАЧКА РАДЊА ЈОВАНА БУЈИШИЋА НА ЦЕТИЊУ

Извештава поштовано Грађанство како овде тако и у унутрашњости Краљевине да је ових дана добила велику количину

Најмодернијих капута

За јесењу и зимску сезону и продаваће их по најумеренијој цени.

Такође радња се препоручује Г. Г. официрима за наруџбине официрских униформара. бр. 40. 2—4

ПАЗИ!

50.000 ПАРИ ЦИПЕЛА

4 пара ципела за К 10 франко

Због обуставе плаћања многих великих фабрика добио сам налог, распродати велику количину ципела испод цијене. — Продајем зато свакому 2 пара мушких и 2 пара женских ципела не везање, из смеђе или црне коже, галоширане, са капицама и чврстим њоновима са клинџима, врло елегантне, најновије фазоне, по нарученом броју и величини. Сва четири пара стоје само К 10 ФРАНКО разашиле поуздане.

S. URBACH's Schuh-Exprt Krakauest, № 5. (Orr). Ако се роба не допадне примамо натраг и новац враћемо. бр. 37. 5,6

Објава

Јављамо поштованој публици, да ће најдаље кроз мјесец дана бити у депозиту у Подгорици и Цетињу оргиналних „Сингер“ машина сваке врсте.

Цетиње, 10. септ. 1913.

КОМП. СИНГЕР ШИВАЋИХ МАШИНА
ГЛАВНИ ЗАСТУПНИК РИСТО РУНДО
бр. 38. 3,5

Објава

У приграђу Цетиња дајем кућу са 5 одјељења под кирију. Иста се налази под Грудом до Дворског Парка.

бр. 42, 1,2 ПЕРО СТОЈАНОВИЋ

П. п. бр. 1. 47—50

РАДЊА С ГОТОВИМ ОДИЈЕЛОМ

Гричар и Мејач

ЉУБЉАНА

(Словенска метропола)

препоручује своје богато стовариште готових одијела за господу, госпође, дјечаке и дјевојчице.

Нарочито се препоручују: пелеринке и хавелоци из непрокисљивог лодена.

Цјеновници бесплатно.

бр. 36. 5—6